

Dósa Elek kutatóműhely beszámolója

2023/2024. tanév

Dr. Nagy Péter

I. Tudományos előadások, kutatásszervezés

The Hungarian marriage law and the development of the private international law in the 19th century. New Challenges in Law International Congress with a Historical-Comparative Approach. 2023. szeptember 21–23.

Dósa Elek élete és munkássága. Károlyi-Csekonics palota, 2023. november 9.

A 18. századi erdélyi házassági bíráskodás. XI. Szegedi Jogtörténeti Napok. Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Magyar Jogtörténeti Tanszék, Magyar Tudományos Akadémia Szegedi Akadémiai Bizottságának Jogtudományi Szakbizottsága. 2023. november 15–17.

A Pragmatica Sanctio Erdélyben. Pragmatica Sanctio 300 szimpózium, PPKE JÁK Jogtörténeti Tanszék. 2023. december 14.

Állam, egyház, demokrácia az Amerikai Egyesült Államokban egy New Jersey-beli magyar református gyülekezet szemszögéből. Demokrácia – historikus és teoretikus aspektusok nemzetközi tudományos konferencia, 2024. május 28.

A közös külügy és a házassági jog kérdései az Osztrák-Magyar Monarchiában. Pázmány Jogtörténész Nap 2024, PPKE JÁK. 2024. május 31.

Mikler Károly élete és munkássága. Protestantizmus és jogtudomány konferencia. 2024. június 11.

Eheverwirr in der Österreichisch-Ungarischen Monarchie und das Haager Abkommen in der ungarischen Rechtsprechung. Netzwerk Junge Rechtsgeschichte: 2. Tagung des jungen Netzwerks Rechtsgeschichte „Rechtssicherheit im Wandel der Zeit” Juridicum der Universität Wien. 2024. június 20–22.

Református házassági jog a 19. században. MRE Doktorok Kollégiuma, Egyházjogi Szekció, 2024. augusztus 23.

FK 142771 azonosítójú OTKA projekt vezetése A házassági jog történetének egyes kérdései a 19-20. században címmel.

Bíráloi részvétel Zalahegyi Zoltán nyilvános védésén, SZE ÁJK, 2023. december 15.

Bíráloi részvétel Tóth Boglárka nyilvános védésén, KRE HTK, 2024. május 29.

II. Megjelent tudományos közlemények

NAGY, Péter 2023: A magyar házassági törvény az Osztrák-Magyar Monarchia utódállamaiban. – In: BOÓC, Ádám; PÓKECZ KOVÁCS, Attila (szerk.): *Studia in honorem 65 Éva Jakab*. Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Patrocinium Kiadó, Budapest, pp. 227–233.

NAGY, Péter 2023: A marosvásárhelyi jogakadémia neves tanárának, Dósa Eleknek oktatási tevékenysége. – *Gerundium. Egyetemtörténeti Közlemények* **14**(1–2): 41–56.

NAGY, Péter 2023: Dósa Elek Erdélyhoni jogtudományának új kiadásáról. – *Erdélyi Jogélet* **4**(1): 143–145.

NAGY, Péter 2023: Ujlaki Miklós élete és munkássága. – In: ŠTENPIEN, Erik; PIŠTEJOVÁ, Lucia; SVATUŠKA, Ivan (szerk.): *Mierové rokovania po roku 1918 a ich vplyv na moderné právo: Zborník vedeckých príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Vydavateľstvo ŠafárikPress, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Kosice, pp. 209–235.

NAGY, Péter 2023: Hungarian Scholar of Czechoslovak Law in the USA. The Life and Works of Miklós Ujlaki. – *Journal on European History of Law* **14**(2): 104–111.

NAGY, Péter 2023: Vegyes házasság, reverzális. – In: FÖLDVÁRYNÉ KISS, Réka (szerk.): *RefWiki. Református Online Enciklopédia*. Károli Gáspár Református Egyetem, Budapest, p. 1.

NAGY, Péter 2023: Egyházpolitikai törvények. – In: FÖLDVÁRYNÉ KISS, Réka (szerk.) *RefWiki. Református Online Enciklopédia*. Károli Gáspár Református Egyetem, Budapest, pp. 1–4.

NAGY, Péter 2024: A magyar házassági törvény az Osztrák-Magyar Monarchia utódállamaiban. – *Jogelméleti Szemle* 2024/2: 48–69.

NAGY, Péter 2024: The Path of the Reformed Church in Elizabeth. – *Studia Universitatis Babes-Bolyai Theologia Reformata Transylvanica* **69**(suppl. 1): 209–231.

NAGY, Péter 2024: A kortársak Irinyi Józsefről. – In: SCHWEITZER, Gábor; SZENTGÁLI-TÓTH, Boldizsár (szerk.): „...aki bátor és odaadó hazafi volt”: *Emlékkötet Irinyi József (1822–1859) tiszteletére*. Akadémiai Kiadó, Falk Foundation, Budapest, pp. 72–81.

NAGY, Péter 2024: Az osztrák és a magyar házassági jog összeütközése és a magyar Igazságügyminisztérium az 1910-es években. – In: BARNA, Attila; BATHÓ, Gábor; DELI, Gergely; PERES, Zsuzsanna; PÓKECZ KOVÁCS, Attila (szerk.): *Laudator temporis acti. Ünnepi tanulmányok a 65 éves Horváth Attila tiszteletére*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, pp. 503–510.

Nagy, Péter 2024: Dósa Elek utazása és a korabeli német jogtudomány. – *Glossa Iuridica* **11**(3–4): 11–28.

NAGY, Péter 2024: Az 1902-es hágai egyezmények és a magyar jogtudomány a 20. század elején. – In: CZINE, Ágnes (szerk.): *60 Studia in honorem Andrea Domokos - átdolgozott kiadás*. Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, pp. 257–266.

TÓTH J., Zoltán; NAGY, Péter 2024: A montesquieu-i hatalommegosztási tan kialakulása. – *Jogelméleti Szemle* 2024/4: 189–207.

Prof. Dr. Stipta István

I. Tudományos előadások, kutatásszervezés

Úton a református jogászképzés felé. Nagy Lajos életútjának összegzése. Elküldve: 2023. szeptember 2.

ÚNKP tanulmány és záróbeszámoló véleményezése 2023. szeptember 21, 2023. szeptember 22. Elküldve: 2023. szeptember 26.

Ítéltáblák Magyarországon 1723 és 1890 között. Előadás a Fővárosi Ítéltábla újralakulásának 20. évfordulója alkalmából a Kúria Dísztermében. 2023. szeptember 29.

Igazságügyi szakértők: szabályozás, dogmatika, bírói gyakorlat 1954-1957. Előadás, Szakértők és bírák a magyar büntető jogszolgáltatásban 1948–1957 konferencia a Károli Községi Napok rendezvénysorozatán. 2023. október 26.

Balogh Jenő igazságügyi reformtörekvései 1913-1917. Előadás, XI. Szegedi Jogtörténeti Napok. Szegedi Tudományegyetem ÁJK Jogtörténeti Tanszék, MAB Szegedi Akadémiai bizottságának Jogtudományi Szakbizottsága. 2023. november 16.

Dósa Elek és a magyar jogtörténet-tudomány. Előadás, Dósa Elek élete és munkássága nemzetközi konferencia. 2023. november 9.

Száz oldalas összeállítás elkészítése az ÁJK budapesti székhelyű jogászképzésének történetéről, az ÁJK ünnepségén a kari kötet bemutatása. 2023. december 8.

Úton a református jogászképzés felé című könyvünk bemutatóján való részvétel, könyvismertetés. 2024. április 17.

Batthyány Lajos pere. Előadás, „Allez, Jäger! Éljen a haza!” tudományos rendezvény. Scruton MCC, Batthyány Örökségéért Alapítvány. 2024. május 13.

Kossuth Lajos demokrácia-felfogása és az 1848-as vármegyereform. Előadás, Demokrácia-historikus és teoretikus aspektusok nemzetközi konferencia, KRE ÁJK Jogtörténeti és Jogelméleti Intézet. 2024. május 28.

Részvétel a PPKE és a Magyar Jogász Egylet szakmai konferenciáján, előadás tartása a jogtörténet-tudomány tárgyköréből. Egyeztetés az ügyvédi és közjegyzői évforduló tematikájáról. 2024. május 31.

Egy legendás konfliktus: Csemegi Károly és Szilágyi Dezső kapcsolata. Előadás, Csemegi Emlékkonferencia, 2024. június 13.

Az ÚNKP pályázat elbírálásában való közreműködés (2024. július 30–31.)

II. Megjelent tudományos közlemények

STIPTA, István 2023: A Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának története. – In: TÓTH J., Zoltán (szerk.): *25 éves a jogászképzés. Ünnepi kötet a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának 25 éves fennállása alkalmából.* Patrocinium Kiadó, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, pp. 9–97.

STIPTA, István 2024: Buza László (1885-1969). – In: KÖBEL, Szilvia (szerk.): *Úton a református jogászképzés felé: Szellemi elődök, tudós példaképek.* Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan Kiadó, Budapest, pp. 133–150.

STIPTA, István 2024: Ruzsoly József (1940-2017). – In: KÖBEL, Szilvia (szerk.): *Úton a református jogászképzés felé: Szellemi elődök, tudós példaképek.* Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan Kiadó, Budapest, pp. 223–238.

STIPTA, István 2024: Beliczay Jónás (1847-1890) – In: KÖBEL, Szilvia (szerk.): *Úton a református jogászképzés felé: Szellemi elődök, tudós példaképek*. Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan Kiadó, Budapest, pp. 13–28.

STIPTA, István 2024: Kovács Pál (1855-1915). – In: KÖBEL, Szilvia (szerk.): *Úton a református jogászképzés felé: Szellemi elődök, tudós példaképek*. Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan Kiadó, Budapest, pp. 81–96.

STIPTA, István 2024: Nagy Lajos (1911-1986). – In: KÖBEL, Szilvia (szerk.): *Úton a református jogászképzés felé: Szellemi elődök, tudós példaképek*. Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan Kiadó, Budapest, pp. 207–221.

STIPTA, István 2024: id. Trócsányi László (1912-1996) – In: KÖBEL, Szilvia (szerk.): *Úton a református jogászképzés felé: Szellemi elődök, tudós példaképek*. Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan Kiadó, Budapest, pp. 255–270.

STIPTA, István 2024: Balogh Jenő az egyetemes jogtörténet oktatásának fontosságáról – In: CZINE, Ágnes (szerk.): *60 Studia in honorem Andrea Domokos*. Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, pp. 323–329.

Schlachta Boglárka Lilla

I. Tudományos előadások, kutatásszervezés

The disciplinary liability of the judges between 1936 and 1948. Előadás, New Challenges in Law, KRE ÁJDI. 2023. szeptember 22.

Bírák fegyelmi ügyei a Budapesti (Királyi) Ítéltábla gyakorlatában (1936-1950). Előadás, Szegedi Jogtörténeti Napok, SZTE ÁJTK. 2023. november 16.

A bírák (és a szakértők) fegyelmi felelőssége (1948-1956). Előadás, Műhely Konferencia: 1956-os perek szakértői anyagai, KRE és Nemzeti Emlékezet Bizottsága. 2023. december 6.

A bírák fegyelmi ügyeinek tipizálása a Budapesti (Királyi) Ítéltábla gyakorlata alapján (1936-1950). Előadás, KRE ÁJDI XXVI. Jogász Doktorandusz Konferencia, 2024. január 29.

ÚNKP Zárókonferencia, 2024. május 17. szekcióvezetés

A bírák fegyelmi ügyeinek tipizálása 1936 és 1950 között a bírói gyakorlat alapján. Előadás, Pázmány Jogtörténész Nap, 2024. május 31.

II. Megjelent tudományos közlemények

SCHLACHTA, Boglárka 2023: The Dispute of Act VIII. of 1871 on The Liability of Judges and Court Officials in the House of Representatives. – In: SZABÓ, Imre (szerk.): *Central European Legal Studies, vol. 2. Selected essays on current legal issues from a comparative legal approach*. Partium Press, Oradea, pp. 137–146.

SCHLACHTA, Boglárka 2023: A bírói felelősség egyes kérdései jogtörténeti nézőpontból (1936-1954) – In: MISKOLCZI-BODNÁR, Péter; JAKAB, Éva (szerk.): *XXV. Jogász Doktoranduszok Országos Konferenciája*. Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, pp. 343–351.

SCHLACHTA, Boglárka Lilla 2023: Certain Questions of the Judicial Liability in a Legal Historian Perspective. – *Acta Universitatis Christianae Partiensis. Studia Culturale*. 2023/2: 31–39.

SCHLACHTA, Boglárka Lilla 2024: Fegyelmi és büntetőjogi felelősség. A bírák és az igazságügyi szakértők felelősségének vizsgálata 1948 és 1961 között. – In: HORVÁTH, Miklós (szerk.): *Fejezetek az 1956-ot követő megtorlásról interdiszciplináris megközelítésben. Végrehajtott halálos ítéletek (i)gazságügyi szakértői közreműködéssel?* Argumentum Kiadó, Budapest, pp. 61–81.

SCHLACHTA, Boglárka Lilla 2024: Az ítélkező bírák titkos minősítése 1891 és 1913 között. – In: HEIL, Kristóf Mihály (szerk.): *Az országbírói bíráskodástól a koncepciós perekig: Szemelvények egy új jogtörténész generáció kutatásaiból*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, pp. 215–230.

SCHLACHTA, Boglárka Lilla 2024: Adalékok az igazságügyi szakértők fegyelmi és büntetőjogi felelősségének hazai történetéhez. – In: CZINE, Agnes (szerk.): *60 Studia in honorem Andrea Domokos*. Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, pp. 309–319.

SCHLACHTA, Boglárka Lilla: The disciplinary liability of judges between 1936 and 1948 in the Hungarian legislation. – *Studia Iuris* 1(1): 133–143.

SCHLACHTA, Boglárka Lilla 2024: The Disciplinary Cases of the Judges Regarding the Judicial Practice of the (Royal) Court of Appeal of Budapest (1936–1950). – In: TAUCHEN, Jaromír; KOLUMBER, David (szerk.): *Edge of tomorrow 2: The next generation of legal historians and Romanists*. Masaryk University Press, Brno, pp. 190–202.

SCHLACHTA, Boglárka 2024: Rác Béla (1875-1945). – In: KÖBEL, Szilvia (szerk.): *Úton a református jogászképzés felé: Szellemi elődök, tudós példaképek*. Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan Kiadó, Budapest, pp. 97–111.

BOÓC, Ádám: SCHLACHTA, Boglárka (szerk.) 2024: *Acta Iuvenum Caroliensia XIII*. Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest

SCHLACHTA, Boglárka Lilla; KALAUZ, Boróka Petra 2024: Disciplinary Liability Arising from the Breach of Procedural Rules in Litigation and Non-litigation Proceedings in the Light of the Cases of Judges and Bailiffs, Based on the Practice of the Royal Court of Appeal and Royal Tribunal of Budapest (1936–1944). – In: NOCHTA, Tibor (szerk.): *Central European civil law studies 2024*. Partium Kiadó, Oradea, pp. 229–242.

Szakértők és bírák a magyar büntető jogszolgáltatásban (1948-1957)

2023. október 26-án került megszervezésre meg a „Szakértők és bírák a magyar büntető jogszolgáltatásban (1948-1957)” c. workshop, amelyen Prof. Dr. **Stipta István** professor emeritus, Prof. Dr. **Horváth Miklós** egyetemi tanár (KRE BTK, Új- és Jelenkori Történeti Tanszék), valamint dr. **Schlachta Boglárka Lilla** tanársegéd tartottak előadást. A rendezvény a KRE ÁJK épületében került sor, az eseményen több mint 130 hallgató vett részt. A workshop során az előadók ismertették a Károli Gáspár Református Egyetem és a Nemzeti Emlékezet Bizottság együttműködésével folytatott „*Politikai perek Magyarországon a XX. század második felében*” c. interdiszciplináris kutatási projekt eddigi eredményeit. A projekt Jogi

Alcsoportjának vezetője Stipta István, aki kiemelte, hogy „*a hazai politikai perek dogmatikai jogtudományi-dogmatikai feldolgozása – annak ellenére, hogy a legfontosabb bűnügyi eljárások anyagának feltárása és az egyes perek elemzése az utóbbi időben megtörtént – meglehetősen hiányos.*” Ezért a jogász alcsoport első feladata az volt, hogy elvégezze a témakör elméleti-dogmatikai megalapozását, összegezze a korabeli bűnvádi eljárások tényállásmegállapítási rendjét és az ehhez kötődő ítéletalkotási mechanizmusát. A kutatócsoport elemzi a vonatkozó pereket, a bűnügyi eljárásokban részt vevő szakértők tevékenységét, illetve vizsgálja azt a kérdést, hogy az egyes közreműködő, speciális szaktudással rendelkező perbeli szereplők kiválasztása hogyan történt, milyen mértékben voltak függetlenek, mennyiben volt szakmai integritásuk, milyen volt a perbeli mozgásterük. A kutatócsoport jogász résztvevői a kutatás első munkafázisában feltárták a szakértőkre vonatkozó tételes (publikus és informális) jogi normákat, a belső hivatali utasításokat, valamint a szakértők és a bírák felelősségének jogszabályi hátterét.

Tudományos konferencia Dósa Elek életéről és munkásságáról

2023. november 9. csütörtökön tartotta Károli Gáspár Református Egyetem Állam és Jogtudományi Kar Jogtörténeti és Jogelméleti Intézetének Jogtörténeti Tanszéke és a Dósa Elek Jogtörténeti Kutatóműhelye Károlyi-Csekonics palotában a *Dósa Elek élete és munkássága* című konferenciát. A konferencia aktualitását a 19 század híres erdélyi jogtudós születésének 220. évfordulója adta. A tudományos tanácskozást Prof. Dr. **Udvary Sándor** oktatási és képzési dékánhelyettes nyitotta meg.

Az első szekcióban Prof. Dr. **Pál Judit**, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem BBTE Magyar Történeti Intézet egyetemi tanára, az MTA külső tagja tartott előadást *Az utolsó erdélyi diétától a magyar országgyűlésig: az erdélyi képviselők és az unió kérdése* címmel, majd Prof. Dr. **Veress Emőd**, az MTA doktora (SAPIENTIA EMTE Jogtudományi Intézet, ME ÁJK, Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet) *Néhány gondolat Dósa Elek jogtudósi munkásságáról* címmel, és Prof. Dr. **Hermann Róbert**, az MTA doktora (KRE BTK, VERITAS, HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum) *Az erdélyi kormánybiztosi rendszer* címmel tartott előadást.

A második szekcióban Prof. Dr. **Stipta István**, az MTA doktora (KRE ÁJK) *Dósa Elek és a magyar jogtörténet-tudomány kapcsolatáról*, Prof. Dr. **Szabadválvi József**, az MTA doktora (DE ÁJK) *Dósa Elek jogbölcséleti nézeteiről*, Prof. Dr. **Szabó Béla** (DE ÁJK) *Dósa Elek és a szászok jogai* címmel adott elő, míg Prof. Dr. **Homoki-Nagy Mária** (SZTE ÁJK) *A Fejedelemség korának végrendelkezési szokásait* elemezte.

A harmadik és negyedik szekcióban az alábbi előadások hangoztak el: Dr. **Somogyi Gréta** (HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum) *Dósa Elek kormánybiztosi tevékenységéről*, **Kolumbán Judit** (Kolozsvári Lucian Blaga Központi Egyetemi Könyvtár) a *Kolozsvári Lucian Blaga Központi Egyetemi Könyvtár gyűjteményében őrzött Dósa Elek kéziratokról*, Dr. **Peres Zsuzsanna** (NKE ÁNTK) *Az erdélyi perjog és Dósa Elek Erdélyhoni jogtudomány* című munkájáról beszélt. Dr. habil. **Bónis Péter** (KRE ÁJK): *A szokás (consuetudo) Dósa Elek Erdélyhoni jogtudomány című művében, a Tripartitumban és a közös jogban (ius commune)* címmel, majd Dr. **Fazakas Zoltán** (KRE ÁJK) *A nemzetiségi kérdés Erdélyben – az erdélyi állam válaszai* címmel tartott előadást. Végül Dr. **Nagy Péter** KRE ÁJK Jogtörténeti Tanszékének megbízott vezetője *Dósa Elek utazásáról és a német jogtudomány kapcsolatáról* adott elő.